

4. Food Outlook. Biannual Report on Global Food Markets. July 2018. /Food and Agriculture Organization. 2018. URL : <http://www.fao.org/3/CA0239EN/ca0239en.pdf>.
5. Статистичні дані щодо експорту-імпорту окремих видів товарів за країнами світу. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/e_iovt/arh_iovt2015.htm.

УДК 351.82:637.1

ІМПЕРАТИВИ ЯКОСТІ МОЛОКОПРОДУКЦІЇ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Росоха В. В., доктор економічних наук, професор,
Національний університет

«Києво-Могилянська академія», м. Київ, Україна

Петриченко О. А., кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

Незважаючи на заборону п. 2 ст. 6 Закону України “Про молоко та молочні продукти” використання у виробництві традиційних молочних продуктів жирів та білків немолочного походження, будь-яких стабілізаторів і консервантів та недопущення п. 3 ст. 5 цього Закону використання назв молочних продуктів у власних назвах продуктів та торговельних марках, якщо ці продукти виробляються з використанням сировини немолочного походження [1], назви молочних продуктів та відповідність їх ДСТУ часто не відповідають дійсності. Високий відсоток фальсифікату і молоковмісних продуктів, що постачаються на ринок під виглядом натуральних, формують тіньовий ринок готової продукції, який оцінюється фахівцями на рівні 20–25 %.

Фальсифікація виникла з появою ринку. На молочному ринку вона почалася із заміни в молочних продуктах молочного жиру рослинним. Переробні підприємства запровадили цю технологічну операцію для здешевлення молокопродукції. Нині фальсифікація молочних продуктів набула значного розмаху, а несумлінні виробники стали винахідливо запроваджувати асортиментну, якісну, кількісну, вартісну та інформаційну фальсифікацію.

За асортиментної фальсифікації переробники змінюють склад молочного продукту додаванням до нього інгредієнтів немолочного походження, за якісної – до нього додають консерванти, барвники, антибіотики, антиокислювачі, а за кількісної – його розводять, згущують, збільшують вміст речовин і обсяг. Будь-який із цих видів фальсифікації супроводжується вартісною й інформаційною фальсифікацією. Але фальсифікований продукт не може називатися молочним.

Низька купівельна спроможність населення, дефіцит сирого молока, відсутність в українській молочній галузі гармонізованих з правилами ЄС базових нормативних документів з чітким визначенням термінологічних найменувань для молочних продуктів зумовили появу на ринку молоковмісних, сирних, сметанних та інших продуктів. Одні об'єднання українських товаровиробників молочної продукції відстоюють ustalені для них терміни, бо до їх складу входять підприємства-виробники таких продуктів, інші, що їх не виробляють, чинять супротив.

Ситуація з систематичним порушенням законодавства на ринку молокопродуктів виникла в Україні за відсутності закону про відповідальність виробника за якість виробленої продукції та механізму відстеження потрапляння фальсифікату на український ринок. Подолання існування тіньового ринку й фальсифікації молочної продукції можливе через запровадження для виробників жорсткого контролю й високих штрафних санкцій, незначний розмір сплати яких дозволяє виробляти неякісну продукцію. Критерії тестування для отримання дозволу на вивезення молочної продукції набагато жорсткіші, ніж критерії на внутрішньому ринку, тому продукція, яка не пройшла експортного тесту, надходить на внутрішній ринок.

За умови лобіювання виробниками молокопродукції прийняття нових, менш жорстких стандартів, необов'язковості вимог до технічних регламентів на неї, добровільного застосування стандартів, що не підлягають неухильному використанню, декларування у маркуванні якості продукції, що не відповідає дійсності, споживчий ринок стає відкритим для неякісної продукції й порушення прав споживачів.

Накладений на перевірки бізнесу мораторій фактично «підірвав» молочний ринок щодо якості продукції й розширив його тіньовий сегмент. Деяким несумлінним товаровиробникам він дав можливість незаконно працювати під маркою популярних компаній. Так, відповідно до ст. 5 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" планові заходи державного нагляду (контролю) здійснюються органом державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання, яка віднесена: до високого ступеня ризику – не частіше одного разу у два роки; до середнього ступеня ризику – не частіше одного разу у три роки; до незначного ступеня ризику – не частіше одного разу у п'ять років [2]. Безумовно, що планові перевірки виробників харчових продуктів, які мають право провадитися лише один раз у два роки, оптової та роздрібною торгівлі харчовими продуктами з періодичністю один раз у п'ять років, є недостатніми.

Закон України "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин" змінив підходи до заходів державного контролю, якими передбачено ризик-орієнтований контроль, що здійснюється з періодичністю, достатньою для досягнення цілей цього Закону. За вимогами ст. 65 п. 5 реалізація харчових продуктів або кормів, маркування яких не відповідає законодавству, якщо це створює загрозу для життя та/або здоров'я людини та тварин, тягне за собою накладення штрафу: на юридичних осіб – у розмірі восьми мінімальних заробітних плат; на фізичних осіб-підприємців – у розмірі п'яти мінімальних заробітних плат [3].

Набагато вищі штрафи встановлюються у Європі на національному рівні кожною країною-членом ЄС. За відсутності діючої системи простежуваності на підприємстві у Великобританії виробника можуть оштрафувати на 5 тис. фунтів стерлінгів та ув'язнити на строк до двох років. Проте найбільше покарання для виробника у разі його неможливості або небажання захистити споживача є втрата довіри до його продукції. За появи інциденту, пов'язаного з безпечністю

певного харчового продукту, 38 % споживачів припиняють купувати такий продукт, а 32 % відмовляються від усієї продукції під цим брендом, що призводить до надвеликих втрат [4].

Список використаних джерел

1. Про молоко та молочні продукти : Закон України від 24.06.2004 р. № 1870-IV, документ 1870-15, чинний у поточній редакції від 5.04.2015 р., підстава [191-19](#). URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1870-15>.
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 5.04.2007 р. № 877-V у поточній редакції від 04.04.2018, підстава [2042-VIII](#). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
3. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України, документ 2042-19, чинний у поточній редакції від 18.05.2017 р. № 2042-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2042-19/page>.
4. *Онул К.* Безпечні продукти. Як цього добила Європа і що залишилося зробити Україні. URL : <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/.../2/7050161/>.

УДК 338.12:637.1

КОН'ЮНКТУРА РИНКУ МОЛОКА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Сарабай Н.С., аспірантка
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ, Україна*

За сучасних ринкових умов сільськогосподарське виробництво поставило перед науковцями необхідність перегляду методів оцінки ситуацій, особливо в умовах невизначеності та ризику. Реальну допомогу в розробці таких методів може дати теорія прийняття рішень, яка дозволяє кількісно з відповідною ймовірністю оцінити ситуації та задачі практичного характеру.

Запропоновані методичні підходи оцінки ситуацій, зокрема при виробництві продукції, дають можливість кількісно оцінити та спрогнозувати ефективність виробництва, враховуючи оптимістичні та песимістичні умови ведення господарства: якість продукції, кліматичні умови, вчасний ветеринарний догляд тварин, вакцинація, умови утримання, цінова ситуація на вітчизняному та світовому ринках та ін.

У таблиці 1 наведені оптимістичні та песимістичні параметри ефективності виробництва молока в агроформуваннях у 2019 році в Україні.